

OKUL YÖNETİCİLERİNİN ALGILARINA GÖRE KÜLTÜREL SERMAYE HOŞGÖRÜ VE TOLERANS ARASINDAKİ İLİŞKİ

İbrahim Halil ÇANKAYA (*)

Çetin TAN (**)

Öz

Bu araştırmanın amacı, ilk ve ortaokul yöneticilerinin algılarına göre kültürel sermaye ile hoşgörü ve tolerans gibi değerler arasındaki ilişkiyi belirlemektir. Araştırma evreni, Muğla İl Merkezinde bulunan ilk ve ortaokullarda 2018-2019 eğitim-öğretim yılında görev yapan okul yöneticilerinden oluşmaktadır. Araştırmada, örneklem seçimine gidilmemiş, toplam 120 okul yöneticisine ölçek dağıtılmıştır. Yöneticilerden geriye dönen 117 ölçek değerlendirilmeye alınmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak; Avcı ve Yaşar (2015) tarafından geliştirilen Kültürel Sermaye Ölçeği, Çalışkan ve Sağlam (2012) tarafından geliştirilen Hoşgörü Ölçeği ve Ersanlı (2014) tarafından geliştirilen Tolerans Ölçeği kullanılmıştır. Bu araştırmada, Okul yöneticilerinin algılarına göre kültürel sermaye ile hoşgörü arasında ($r=.454, p=.000$) pozitif yönde ve orta düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Kültürel sermaye ile tolerans arasında ($r=.151, p=.000$) pozitif yönde fakat düşük düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. PATH analizine göre hoşgörü kültürel sermayeyi daha yüksek (.59) düzeyde ve anlamlı olarak yordamaktadır. Tolerans kültürel sermayeyi daha düşük (.13) düzeyde ve anlamlı olarak yordamaktadır. Hoşgörü ve tolerans birlikte kültürel sermayeyi %35 oranında anlamlı olarak açıklamaktadır ($X^2=1800,895$ $df=1114, p=.000, GFI=652, CFI=.737, RMSEA=.073, RMR=.042$). Okulların kültürel sermayesinin artırılabilmesi için hoşgörü ve tolerans gibi yönetsel değerlere ihtiyaç vardır.

Anahtar Kelimeler: Kültürel Sermaye, Hoşgörü, Tolerans, Kültürel Öğrenme, Okul Yöneticilerinin Algısı.

*) Doç. Dr., Uşak Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü Eğitim Yönetimi Anabilim Dalı, <https://orcid.org/0000-0001-9684-4985>

***) Dr. Öğr. Üyesi, Fırat Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Eğitim Yönetimi Teftişi Planlaması ve Ekonomisi Ana Bilim Dalı
(e-posta: cettan889@hotmail.com) ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-1864-4472>

Relationship between Cultural Capital and Tolerance and Indulgence According to the Perceptions of School Principals

Abstract

The aim of this study is to determine the relationship between cultural capital and values such as tolerance and indulgence according to the perceptions of primary and secondary school principals. The research population consists of school principals working in primary and secondary schools in Muğla city center in 2018-2019 academic year. Sample selection wasn't made and the scale was distributed to a total of 120 school principals in this study. 117 scales returning from principals were evaluated. Cultural Capital Scale developed by Avcı and Yaşar (2015), Tolerancescale developed by Çalışkan and Sağlam (2012), Indulgence scale developed by Ersanlı (2014) were used as data collection tools in this study. There was a positive and moderate significant relationship ($r=.454, p=.000$) between cultural capital and tolerance according to the perceptions of school principals. There was a positive but low significant relationship ($r=.151, p=.000$) between cultural capital and indulgence according to the perceptions of school principals. Tolerance predicts cultural capital at a higher level (.59) and significantly, indulgence predicts cultural capital at a low level (.13) and significantly according to PATH analysis. Tolerance and indulgence together explain cultural capital 35% ($X^2=1800,895$ $df=1114$, $p=.000$, $GFI=652$, $CFI=,737$, $RMSEA=,073$, $RMR=,042$). In order to increase the cultural capital of schools are needed managerial values such as tolerance and indulgence.

Keywords: *Cultural Capital, Tolerance, Indulgence, Cultural Learning, Perception of School Principals.*

Giriş

Hoşgörü dil, din, inanç ve anlayış bakımından farklı birey ve görüşlerin varlığından hoşnutsuzluk duyulmamasıdır. Hoşgörü genel anlamda anlayış, saygı, mazur görme, kabul etme, farklılıklara açık olma ve farklılıklara olumsuz yaklaşıma şeklinde de ifade edilebilir (Atalay,2008). Tolerans ise, katlanmak, tahammül etmek, yüklenmek, çekmek, dayanmak gibi anlamlara gelmektedir (Ortaylı,2007). Görüldüğü üzere tolerans daha çok davranışlara karşı gösterilen sınırlı refleksleri ifade etmektedir. Tolerans ve hoşgörü birbirini bütünlmesine rağmen hoşgörü insan davranışları ile sınırlı olmayıp tabiattaki diğer canlılara karşı da bireyin genel tutumunu ifade eder. Bireylerin tolerans düzeyi gündelik yaşamdan etkilenen ve fazla iniş ve çıkış gösterebilen bir değişkendir. Bu nedenle hoşgörü toleransa göre daha genelleyici ve kapsayıcı olarak kabul edilebilir.

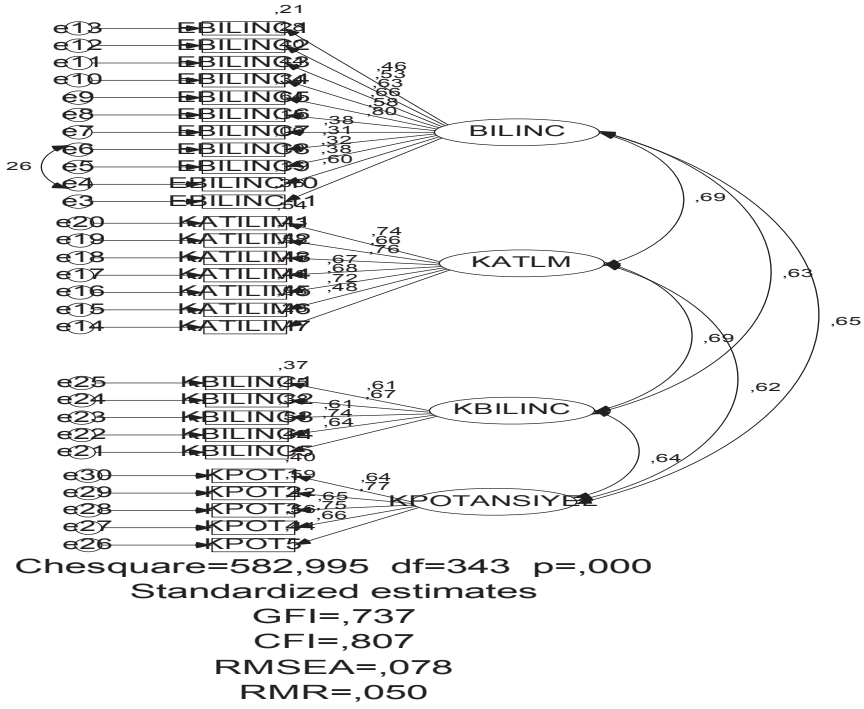
Kültürel bakımdan sosyalleşmek için hoşgörülü ve toleranslı olmak gerekli iki temel unsurdur. Hızlı bir kentleşme sürecinde olan Türkiye'de özellikle kentlerde okulların sosyal ve kültürel çevresi hızla değişmektedir. Bu durum okulu daha farklı risk durumlarıyla karşı karşıya bırakmaktadır. Hızlı değişim karşısında artan toplumsal güven düşüklüğü, stres artışı, çevrenin değişen talep ve beklentileri karşısında okul yöneticilerinin bu süreci

daha doğru bir biçimde yönetebilmeleri için hoşgörülü olmaları ve tolerans düzeylerinin yüksek olması elzemdir (Turan ve Zıngıl, 2013). Okul yöneticilerinin sosyal problemlerin çözümünde yararlanabilecekleri potansiyel sadece okulun kendi deneyimleri ile sınırlı olmayıp kültürel çevre ile de desteklidir. İnsanların, kültürden kazandıkları yaşam tarzı, anlayış ve iş yapma biçimi kültürel sermayeyi oluşturur.

Kültürel sermaye, sadece aileden ve çevreden edinilen birikimlerle sınırlı değil kişinin eğitim yoluyla elde ettiği yetenekleri ve başarıları da kapsar. Kültürel sermaye, toplumdaki entelektüel birikim, sanat, inanç, ahlak, gelenekler, iş yapma ve yaşam tarzı gibi tüm değerleri kapsar (Avcı,2015). Kültürel sermaye hem aileden hem de bireyin eğitim yoluyla elde ettiği kazanımları kapsamaktadır. Kültürel sermaye, eğitim yoluyla öğrenilmiş tüm kabulleri, davranış kalıplarını, kısacası toplumun özünü içermektedir (Özsoy, 2007). Kültürel sermaye, ister okul sistemi yoluyla elde edilmiş olsun, ister çevreden devralınmış olsun entelektüel niteliklerin toplamına karşılık gelir (Ünal, 2004). Okul yöneticilerinin okul içi deneyimlerinin yanı sıra veli, esnaf, iş dünyası, sivil toplum örgütleri ve kamu örgütlerinin bilgi birikimi ve ortak değerlerinden faydalanabilmeleri için kültürel değerlerin ve kültürde ivme kazanan unsurların farkında olmaları gerekir. Okul yöneticilerinin ailelerden ve kültürden öğrenerek okulun öğrenme kapasitesini geliştirmesi ve giderek daha fazla karmaşıklaşan toplum ve birey davranışlarını etkili yönetebilmeleri için hoşgörülü olmaya ve tolere edici bir tutuma sahip olmaları gerekir çünkü hoşgörü ve tolerans öğrenilerek de geliştirilebilir. Kültürel sermayeye ilişkin Türkiye’de kısmi araştırmalar olmasına rağmen okul yöneticilerinin kültürel sermaye kapasitesini ve kültürel sermaye liderliğini açıklayan veya yordayan hoşgörü ve tolerans gibi etkenlere ilişkin tanımlayıcı araştırmalar oldukça sınırlıdır. Bu nedenle bu araştırmanın amacı kültürel sermaye, hoşgörü ve tolerans arasındaki ilişkinin yönünü ortaya koymak hoşgörü ve toleransın kültürel sermaye üzerinde açıklayıcı ve yordayıcı etkisini belirlemektir.

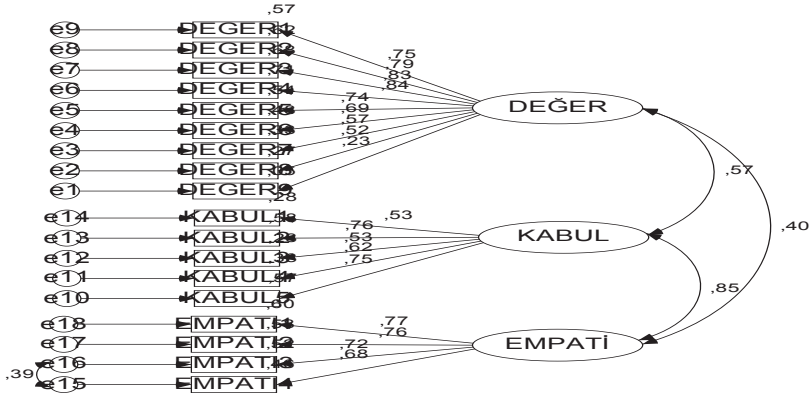
Yöntem

Araştırma nicel araştırma kapsamında ilişkisel tarama modelindedir. Araştırma evreni, Muğla İl Merkezinde bulunan ilk ve ortaokullarda 2018-2019 eğitim-öğretim yılında görev yapan okul yöneticilerinden oluşmaktadır. Araştırmada, örneklem seçimine gidilmemiş, toplam 120 okul yöneticisine ölçek dağıtılmıştır. Yöneticilerden geriye dönen 117 ölçek değerlendirilmeye alınmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak; Avcı ve Yaşar (2015) tarafından geliştirilen Kültürel Sermaye Ölçeği, Çalışkan ve Sağlam (2012) tarafından geliştirilen Hoşgörü Ölçeği Ersanlı (2014) tarafından geliştirilen Tolerans Ölçeği kullanılmıştır. Yapılan Kolmogorov Smirnov testine göre verilerin ($p>.05$) büyük olduğu ve normal dağılım gösterdiği saptanmış verilere parametrik test yapılması uygun görülmüştür.

Şekil 1. Kültürel sermaye ölçeği doğrulayıcı faktör analizi.

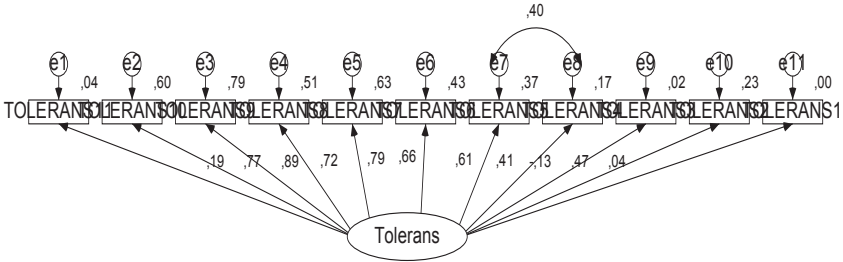
“Kültürel Sermaye Ölçeği” üzerinde yapılan doğrulayıcı faktör analizi sonucuna göre ölçek dört faktörlü olduğu ve uyum iyiliği değerlerinin kabul edilebilir ($X^2=582,995$, $df=343$, $p=,000$, $GFI=737$, $CFI=,837$, $RMSEA=,078$, $RMR=,050$) düzeyde olduğu saptanmıştır.

Chesquare=280,322 df=131 p=,000
Standardized estimates
GFI=,803
CFI=,854
RMSEA=,099
RMR=,032

Şekil 2. Hoşgörü ölçeği doğrulayıcı faktör analizi.

“Hoşgörü Ölçeği” üzerinde yapılan doğrulayıcı faktör analizine göre ölçeğin üç faktörlü olduğu ve uyum iyiliği değerlerinin kabul edilebilir ($X^2=280,322$ $df=131$, $p=,000$, $GFI=803$, $CFI=,854$ $RMSEA=,099$, $RMR=,032$) düzeyde olduğu görülmüştür.

Chesquare=71,195 df=43 p=,004
Standardized estimates
GFI=,903
CFI=,933
AGFI=,851
RMR=,053
RMSEA=,075

Şekil 3. Tolerans ölçeği doğrulayıcı faktör analizi.

“Tolerans Ölçeği” üzerinde yapılan doğrulayıcı faktör analizine göre ölçeğin tek faktörlü olduğu ve uyum iyiliği değerlerinin ($X^2=71,195$ $df=43$, $p=.004$, $GFI=903$, $CFI=.933$, $RMSEA=.075$, $RMR=.053$) yüksek düzeyde olduğu görülmüştür.

Bulgular

Bu kısımda, kültürel sermaye, hoşgörü ve tolerans düzeyine ait aritmetik ortalama, korelasyon matrisi ve path (yol) analizine ilişkin bulgular yer almıştır.

Tablo 1. Okul Yöneticilerinin Görüşlerinin Aritmetik Ortalaması

	Kültürel Sermaye	Hoşgörü	Tolerans
$\bar{X}$	2,47	3,33	2,73

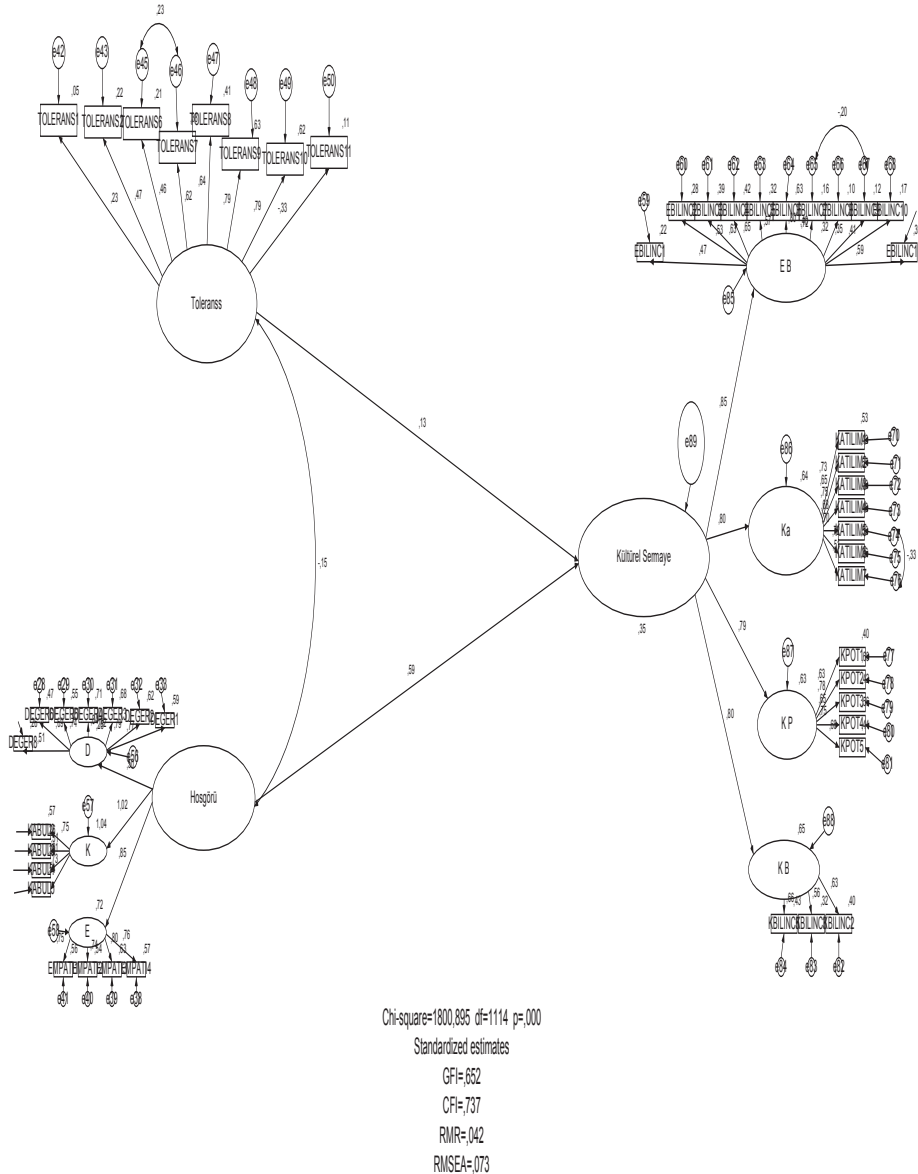
Araştırmada okul yöneticilerinin algılarına göre hoşgörü ortalaması ($\bar{X}$)=3,33 (katılıyorum) düzeyinde tolerans düzeyi ($\bar{X}$) =2,47 (kararsızım) düzeyinde ve kültürel sermaye ($\bar{X}$)=2,73 (kararsızım) düzeyinde saptanmıştır. Yöneticilerin tolerans düzeylerinin hoşgörü düzeyine göre daha düşük düzeyde olduğu görülmüştür.

Tablo 2. Kültürel Sermaye Hoşgörü ve Tolerans Korelasyon Matrisi

	Kültürel Sermaye	Hoşgörü	Tolerans
R	1	,454**	,151**
Kültürel Sermaye	P	,000	,000
	N	117	117

** $P<.05$

Yapılan bağımsız gruplar t testi sonucunda okul yöneticilerinin algılarına göre kültürel sermaye ile hoşgörü arasında ($r=.454$, $p=.000$) pozitif yönde ve orta düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Kültürel sermaye ile tolerans arasında ($r=.151$, $p=.000$) pozitif yönde fakat düşük düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu ($r=.151$, $p=.000$) görülmüştür. Hoşgörü ile kültürel sermaye arasındaki karşılıklı ilişkinin daha yüksek olduğu söylenebilir.

Şekil 4. Tolerans, hoşgörü, kültürel sermaye ilişkin Path (yol) analizi.

Yapılan path (yol) analizi sonucunda okul yöneticilerinin algılarına göre hoşgörünün kültürel sermayeyi (.59) düzeyinde daha güçlü yordadığı, toleransın ise kültürel sermayeyi (.13) daha düşük düzeyde yordadığı saptanmıştır. Yöneticilerin kültürel sermaye

yeterlikleri üzerinde hoşgörünün toleransa göre daha etkili olduğu görülmektedir. Bu durum hoşgörünün toleransa göre daha kapsayıcı olmasından kaynaklanabilir. Hoşgörü ve toleransın birlikte kültürel sermaye yeterliğini (%35) oranında ve anlamlı olarak açıkladığı görülmüştür. Hoşgörü ve toleransın okul yöneticilerinin kültürel sermaye yeterliği üzerinde önemli oranda açıklayıcı olması hoşgörülü ve toleranslı olmanın okulun kültürel öğrenme kapasitesindeki stratejik önemini göstermektedir.

Sonuç

Kültürel sermayenin temel bileşenlerini toplumsal katılım, entelektüel bilinç, kültürel potansiyel ve kültürel bilinç oluşturmaktadır (Blessi, Tremblay, Sandri ve Pilati,2012). Bu bileşenler, farklılıklara hoşgörülü yaklaşmak ve farklılıklara karşı toleransın yüksek olması ile daha fazla aktive edilebilirler. Özdemir yaptığı (2007) araştırmada sosyal faaliyetlere, değişik törenlere ve farklı kültürel ritüellere katılan bireylerin sosyal ve kültürel sermayelerinin daha güçlü olduğuna ilişkin bulgular ortaya koymuştur. Bu araştırmada ise hoşgörü ve toleransın kültürel sermayeyi %35 oranında açıklaması kültürel sermayenin bileşenlerini oluşturan entelektüel birikim, sosyal katılım, sosyal ve kültürel bilginin artmasında hoşgörünün ve toleransın önemli etkenler olduğunu doğrulamaktadır. Kültürel değerlerin bireylere kazandırılmasında öncü rolü olan okullarda yöneticilerin hoşgörülü olması ve tolere edici tutumlarının olması öğretmenlerin ve öğrencilerin kültürel öğrenme durumlarına olumlu etki edebilir. Araştırmada okul yöneticilerinin algılarına göre hoşgörü ortalaması $X=3,33$ (katılıyorum) düzeyinde, tolerans düzeyi $X=2,47$ (kararsızım) düzeyinde saptanmıştır. Toleransın hoşgörüyü belirleyen temel bir bileşen olduğu göz önüne alındığında yöneticilerin tolerans düzeylerinin artırabilmesi için mesleki gelişim kurslarında sosyo-drama ve psiko-drama eğitimleri verilmelidir. Okul yöneticileri, okula yönelik kültürel potansiyelden daha çok faydalanabilmek için kültürel okuryazarlık eğitimlerine dâhil edilmelidir.

Kaynakça

- Atalay, Y. Ö. (2008). *Felsefi açıdan tolerans ve hoşgörü*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.
- Avcı, Y., Yaşar, M. (2015). *Öğretmenlerin kültürel sermaye yeterliklerinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Gaziantep.
- Blessi, G. T., Tremblay, D. G., Sandri, M. & Pilati, T. (2012). New trajectories in urban regeneration processes: Cultural capital as source of human and social capital accumulation-evidence from the case of tohu in montreal. *Elsevier Cities*, 29, 397-407.
- Çalışkan, H., Sağlam, H. İ. (2012). Hoşgörü eğilim ölçeğinin geliştirilmesi ve ilköğretim öğrencilerinin hoşgörü eğilimlerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi*, 12 (2), 1431-1446.

- Ersanlı, E. (2014). The validity and reliability study of tolerance scale. *Journal of Basic and Applied Scientific Research*, 4(1), 85–89.
- Özdemir, A. A. (2007). *Sosyal ağ özellikleri bakış açısıyla sosyal sermaye ve bilgi yaratma ilişkisi: akademisyenler üzerinde yapılan bir alan araştırması*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Ortaylı, İ. (2007). *Osmanlı barışı*. İstanbul: Timaş Yayınları.
- Özsoy, C. (2007) Pierre Bourdieu'nün temel kavramlarına giriş. *Sosyoloji Notları*, 1, 15-21.
- Turan,S., Zingıl,G. (2013). *Okul değerlendirme, teori, araştırma ve uygulama*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Ünal, A. Z. (2004). *Sosyal tabakalaşma bağlamında Pierre Bourdieu'nün kültürel sermaye kavramı*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

